

© Editura EIKON
București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro
Redacția: tel: 021 348 14 74
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145
e-mail: contact@edituraeikon.ro
web: www.edituraeikon.ro

**Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național
al Cercetării Științifice din România (CNCS)**

Descrierea CIP este disponibilă la Biblioteca Națională a României

ISBN: 978-606-711-475-1

Editor: Valentin Ajder

Dr. Nicu Ioniță

EXPERIMENTUL PITEȘTI

Spălarea creierului și reeducarea prin tortură în România comunistă

Mărturia personală și științifică a unui supraviețuitor

PITEȘTI EXPERIMENT

Brainwashing and Re-education through Torture in Communist Romania

The Personal and Scientific Testimony of a Survivor

Traducere în engleză / Translation in english

Dr. Valentin Suci

E I K O N

București, 2016

Cuprins / Contents

1. Argument – nevoia de adevăr	5
2. Detenția politică	7
3. Numitorul comun – teroarea	11
4. Teroarea în acțiune	18
5. Psihotraumele	53
6. Traumatizarea politică	62
7. Mediul social postdetenție	64
8. Sindromul traumatic postdetenție	68
9. Evoluția postdetenție	74
10. Adaptare - integrare – rezistență	81
11. Măsuri de recuperare și integrare	89

1. Argument - The Need For The Truth	97
2. Political Detention	99
3. The Common Denominator: Terror	103
4. Terror In Action	110
5. Psychotrauma	150
6. Political Trauma	160
7. The Post-Detention Social Environment	163
8. Post-Detention Traumatic Syndrom	168
9. Post-Detention Evolution	175
10. Adaptation, Integration, Resistance	183
11. Recovery And Integration Measures	193

1. ARGUMENT – NEVOIA DE ADEVĂR

Comunismul s-a impus prin forță și a stăpânit prin teroare. În România, căzută sub blestem comunist, teroarea a hălăduit în voie prin casele oamenilor, pe ulițele satelor și străzile orașelor, prin biserici și spitale, prin școli și universități și prin toate instituțiile statului și, din păcate, s-a aciuat și în sufletul multora dintre noi, oamenii, provocând ravagii strigătoare la cer. Familii distruse, risipite, oameni dispăruți, uciși, vremuri apocaliptice. Libertatea confiscată și zăvorâtă în catacombele închisorilor.

Detenția politică în România a produs multă suferință, morți fără de număr și multe, foarte multe traume psihice și fizice.

Despre detenția politică s-a vorbit și s-a scris mult, media a prezentat episoade dramatice, cu eroi și monștri umani, s-au publicat cărți, au fost organizate seminarii, simpozioane, congrese, dar despre soarta deținuților politici, despre evoluția lor postdetenție nu s-a vorbit și nu se vorbește încă. Este un capitol închis, dramele acestor victime ale istoriei au fost și sunt ignorate, pentru că suferințele lor amintesc de catastrofa socială la care au contribuit toți și, în plus, mulți din cei care au organizat genocidul în România monitorizează astăzi destinele țării.

De ce este important și imperios necesar un studiu competent al evoluției postdetenție a supraviețuitorilor gulagului comunist? O întrebare tulburătoare care ridică multe probleme de psihologie a persoanei, de psihologie socială, de etică și legalitate, de responsabilitate față de drepturile inalienabile ale omului și obligația societății de a recupera persoanele traumatizate din vina societății

înseși pentru oameni și cărți

Consecințele detenției au fost multiple și grave și nimeni nu s-a ocupat de ele. Noi, cei care mai trăim încă, avem obligația de a le cunoaște și de a le face cunoscute, din respect pentru suferințele colegilor noștri și ca un omagiu față de cei care s-au pierdut pe drum.

2. DETENȚIA POLITICĂ

Detenția politică, în regimul comunist, a fost un accident istoric major și a însemnat o siluire a firescui vieții, o discontinuitate în fluxul normal al existenței umane, un spațiu insalubru biologic și moral, un colț de infern în care, pe un fond de adversitate extremă, s-a exercitat tribalismul omului modern, alunecat în atemporalitate. Detenția politică, cu structurile ei specifice: închisori, lagăre de muncă forțată și coloniile deportaților, în care a fost instituit un regim de exterminare bine pus la punct și riguros controlat, reprezintă traducerea în fapt a unei ideologii aberante, expresie a celui mai criminal regim social-politic din istoria modernă. Și, ca reușita să fie deplină, conducerea acestui spațiu de reclusiune a fost încredințată unor indivizi lipsiți de aura de umanitate, fanatici și răi pe măsura ignoranței lor, obsedați numai de setea de răzbunare și ură față de tot ce nu înțelegeau, nu puteau și nu aveau. Acești indivizi, victime ale unor tare ereditare și sociale, cu o insensibilitate morală extremă, investiți cu dreptul de viață și de moarte asupra deținuților politici, sub presiunea puterii încredințate, au dat dovadă, de-a lungul timpului în care și-au exercitat în mod discreționar puterea, de o cruzime fără limită.

Detenția politică, prin întreruperea fortuită a cursului normal al vieții și plasarea victimelor politice într-un mediu ostil și advers, a constituit un mijloc abuziv de îngădire a libertăților individuale, de sugrumare a drepturilor la viață, de limitare și fragmentare a timpului biologic și de comprimare a spațiului vital al deținuților politici, între niște ziduri imunde și garduri de sârmă ghimpată, sub o strictă supraveghere și control omnip-

otent, sugrumând orice gând și orice speranță de întoarcere la o viață normală.

Detenția politică, în regimul comunist, cu tot cor-tegiul ei de privațiuni și suferințe, cu înfometarea pro-gramată împinsă până la epuizarea totală a rezervelor energetice absolut necesare continuării vieții, cu lipsa de mișcare alternând cu eforturi istovitoare, epuizante, cu microclimatul nociv și lipsa totală a igienei personale i-a plasat pe deținuții politici într-o mizerie fiziologică de nedescris. Toți acești factori negativi, reuniți într-o configurație traumatică extremă, au condus la ruina biologică și la subminarea echilibrului psihic, la slăbirea capacității de adaptare și integrare și la anihilarea rezistenței, punând viața deținuților în pericol.

Monotonia programului zilnic, în așa fel conceput încât să ducă la abrutizare, constrângerile tot mai apăsătoare sub o supraveghere strictă și absența oricărei șanse de ieșire din această situație traumatică, i-a condamnat pe deținuții politici la însingurare și la înstrăinare unul față de altul, la pierderea încrederii față de cel de alături, ceea ce a generat multe traume psihice care au pus la grea încercare rezistența fizică și psihică a deținuților.

Detenția politică a însemnat smulgerea bruscă și brutală din mijlocul familiei, de la locul de muncă, din grupul de apartenență, desprinderea din matricea socială și privarea de confortul psihic și cultural, operație echivalentă cu secționarea cordonului ombilical înainte de vreme, operațiune care a condus la schimbarea subită și totală a modului de viață. Această răsturnare a cursului vieții a declanșat un stres emoțional puternic, mediator al multor tulburări psihice cu efect de centrare, astfel încât toate preocupările deținutului au fost dirijate către o singură opțiune: **supraviețuirea** cu orice preț. Frica de moarte și acceptarea vieții în orice condiții au condus, în cazul multor deținuți politici la acutizarea instinct-

ului de conservare cu nesocotirea dreptului la viață al celorlalți și, implicit, la deteriorarea relațiilor interpersonale, îngreunând și mai mult calvarul detenției. În aceste condiții, mulți dintre deținuți au cedat, devenind astfel o pradă ușoară pentru racolare și obligați apoi să colaboreze cu organele represive.

Detenția, cu izolarea totală de restul lumii, cu lipsa de comunicare și privarea de informații, cu frustrările și alungarea din confortul psihic și cultural, a constituit mediul ideal de schimbare a naturii umane și de transformare a omului în contrarul său. Stresul provocat de alterarea contextului social a cultivat panica și nesiguranța în aprecierea corectă a realității traumatice și implicit în adoptarea deciziilor adecvate, astfel încât adaptarea și integrarea au fost anulate, iar deținutul a rămas la discreția celor care l-au manipulat, fiind apt pentru reeducare.

În România comunistă, detenția politică a depășit cu mult limitele cunoscute în istoria represiunilor și a constituit un adevărat genocid programat, practicat cu bună știință, căruia i-a căzut pradă peste 10% din populația țării. Aria experimentelor traumatice a fost extrem de extinsă și variată, de la teroare psihică continuă, la cele mai abominabile și sălbaticе torturi, recepționate de toți deținuții politici la fel, dar gestionate diferit, pentru că și deținuții au fost extrem de diferiți unul față de altul.

Fiecare dintre deținuți a dispus de o structură neuropsihică proprie, de un fond psihologic propriu, de o educație, o cultură și o experiență de viață, factori care au influențat atât modul de percepție și de valorizare a suferințelor, cât și modul de reacție, și care au jucat un rol determinant în configurația sindromului posttraumatic, așa că nu se poate vorbi de un sindrom posttraumatic unitar, ci de unul individual.

Detenția, cu restricțiile multiple și suferințele provocate, a reprezentat doar fundalul vieții cotidiene a deținuților politici peste care, pe parcursul anilor grei de

temniță, s-au suprapus multe alte metode și tehnici mai dure și mai sofisticate, de inspirație sovietică, metode psihopatologice, prin care s-a urmărit transformarea naturii umane, realizarea unui altfel de om, a unui om nou, fără identitate proprie, fără gândire și inițiativă proprie, un simplu element de execuție în angrenajul social. În acest sens, demn de luat în seamă și de menționat, în cadrul acestui spațiu damnat al claustrărilor, a fost închisoarea Pitești care, în disprețul total al legilor juridice și morale, a fost transformată într-un laborator de psihopatologie umană, în care generația '48 a fost supusă celui mai abominabil experiment psihologic, prin care s-a urmărit transformarea omului în contrarul său. Și, din păcate, rezultatele nu s-au lăsat așteptate.

3. NUMITORUL COMUN – TEROAREA

Sindromul traumatic postdetenție a fost o consecință a aplicării constante a **terorii**, acțiune agresivă exercitată fără discernământ, care a urmărit cu obstinație înfrângerea rezistenței morale a acestora și transformarea lor în epave umane, iar în final, chiar lichidarea lor fizică. Comuniștii, deciși să schimbe cursul istoriei, nu au acționat cu jumătăți de măsură în nimic din ce au întreprins, ci au recurs la soluția finală, ca singura metodă care să le asigure dăinuirea peste timp și extinderea dominației asupra lumii. Recurgând la teroare, au reușit să declanșeze cea mai cumplită patologie socială care a marcat secolul XX și care va dăinui încă multă vreme.

Agresiunea este o reacție spontană, în afara controlului conștient, o măsură de protecție dictată de instinctul vital (pentru apărarea vieții și asigurarea supraviețuirii). *Când agresiunea devine un act conștient și este exercitată în cunoștință de cauză, în scopul obținerii unor avantaje personale sau în rezolvarea unor interese de grup, în detrimentul altor persoane sau grupuri sociale, producând vătămări grave fizice și psihice, acțiunea agresivă poartă numele de teroare.* Teroarea este o acțiune specifică omului și este folosită ca mijloc de dominare și exploatare în beneficiu propriu. Așadar, teroarea este o conduită socială agresivă, violentă, intenționată și complexă, fizică și psihică, exercitată de un centru de putere sau de către un grup de presiune motivat, de cele mai multe ori, ideologic, în mod discreționar, asupra unui individ, grup de indivizi sau asupra societății. Astfel au acționat comuniștii

asupra deținuților politici în închisorile și lagărele de muncă forțată, dar și asupra întregului popor român, urmărind disoluția persoanei umane, atomizarea și alienarea întregii populații, în vederea transformării omului în contrarul său și comunizarea țării.

Teroarea ca politică de stat

În regimul comunist din România, instaurat odată cu ocuparea țării de către armata sovietică și preluarea conducerii statului de către partidul comunist român, dirijat și controlat de către ocupant, teroarea a fost ridicată la rang de politică de stat și aplicată în regim pe două viteze: o viteză maximă, în forță și în mod continuu, cu toate instrumentele și tehnicile de tortură din arsenalul terorii, utilizată în cazul deținuților politici, și o viteză lentă, persuasivă și condusă cu tenacitate, asupra întregii populații aflate într-o libertate provizorie. Ambele metode însă au urmărit și au obținut același rezultat: subminarea potențialului biologic și dereglarea profundă a universului psihologic al ființei umane, devenită astfel, aptă pentru reeducare.

Teroarea, asociată cu tortura exercitată fără discernământ, a produs multiple traume fizice și psihice greu de cuantificat, cu urmări imprezvizibile, antrenând ființa umană într-o zonă incertă, de minimă rezistență, supusă tuturor riscurilor. Inițial, există o zonă de interferență comună traumelor fizice și psihice, după care se distribuie preponderent spre o zonă sau alta, în funcție de ponderea adresabilității și de intenționalitatea agresiunii, de intensitatea și durata acțiunii agresive, dar și de receptarea și gestionarea traumelor de către victime. Cei care reușesc să stăpânească situația în care au fost antrenați și să integreze trauma în stilul de viață propriu se vor putea menține pe linia de plutire până la sfârșitul

experimentului traumatic, iar cei care nu vor reuși să facă față asaltului agresiv, vor sfârși prin a ceda, vor accepta tutela agresorilor și în final, vor colabora cu aceștia.

Teroarea este o armă psihologică inteligentă, penetrantă și cu difuziune în masă, cu acțiune directă și selectivă asupra psihicului uman și colectiv, reușind să destabilizeze structura psihologică și să tulbure profund funcțiile psihice fundamentale (cognitive, afectiv-emoționale și de execuție) și să înscrie, astfel, omul pe o altă traiectorie existențială. Teroarea exercitată în condiții speciale, sub o supraveghere continuă și atent controlată, așa cum a fost aplicată în detenție, la Pitești în special, devine o armă invincibilă care operează cu precizie matematică, reușind să submineze echilibrul psihic și să deturneze cursul vieții pe alte meridiane ale existenței.

Ruinarea fondului biologic

Teroarea exercitată în mod continuu și pe termen lung în închisorile comuniste, fie asupra întregii populații din România, timp de jumătate de secol, a dus la acumularea unei cantități uriașe de stimuli negativi și, în clipa în care s-a atins punctul critic, a acționat ca o bombă cu explozie întârziată, ruinând fondul biologic al ființei umane și zdruncinând profund arhitectura edificiului psihologic, pe ruinele căruia, printr-un proces de psihoinducție negativă și condiționare dirijată, în mod dozat și pervers, s-a grefat un nou set de idei și convingeri, de aspirații și motivații, cu totul contrare celor anterioare, impunând atât individului, cât și colectivității, o nouă orientare, o nouă mentalitate și un nou mod de viață, care corespundeau intențiilor și intereselor grupului de presiune care a instituit teroarea.

Teroarea este o formă de agresiune complexă, fizică și psihică, și se adresează deopotrivă structurii biologice,

cât și structurii psihologice, așadar acționează direct asupra ființei umane în întregul ei. Teroarea fizică – **tortura** – acționează direct și nemijlocit asupra organismului uman interesând, în primul rând, părțile corpului puternic investite senzorial, adică agresează simțurile. Supralicitarea acestora conduce la modificarea sensibilității și senzorialității, punând în pericol capacitatea de reacție a organismului. Bătăile și schingiuirile sălbatice produc traume somatice multiple plăgi și fracturi diverse, hemoragii externe și interne, rupturi de organe care antrenează tulburări fiziologice majore cu efecte directe asupra economiei organismului, cu tulburarea profundă a hemeostaziei, fapt ce pune viața în pericol. Absența totală a asistenței medicale în închisorile din România, lipsa igienei personale, mizeria fiziologică (care au condus la scăderea imunității) completează tabloul terorii și explică îmbolnăvirile grave și numărul uriaș de decese din timpul detenției. Teroarea asociată cu tortura afectează și motivațiile biologice, vitale, adică cele care asigură integritatea ființei umane și continuitatea speciei. În fața acestei amenințări grave, victima este nevoită să apeleze toate resursele biologice și psihice de care mai dispune pentru a-și reorganiza și consolida echilibrul homeostatic și echitimia, asigurându-și, astfel, supraviețuirea. Când, însă, este depășit de dramatismul situației și, mai ales, de ignominia umană, orice încercare de salvare este anulată și individul cedează, renunță la toate acumulările de-o viață, la valorile morale care, în asemenea împrejurări, devin o piedică în calea supraviețuirii, și se alătură opresorilor lui. În schimb, își va putea păstra viața, căci dacă viață nu e, nimic nu e. În detenție, am fost victima unor atrocități care depășesc imaginația omului normal, dar și martor al acestor blestemății. Ca medic, am putut să constat vătămările terorii, dar nu am putut interveni în tratarea lor.

Tortura acționează și asupra motivațiilor sociale,

motivații care monitorizează relațiile interindividuale și care, împreună cu sistemul informațional și cognițiile, stau la baza comunității umane. Detenția, cu regimul de izolare totală și de supraveghere permanentă, cu interdicția, sub pedeapsă severă, a comunicării și colaborării între deținuți, ca și a oricărei încercări de asociere în vederea întrajutorării și salvării din marasmul biologic în care fusesem aduși, a echivalat cu alungarea noastră din circuitul social. Măsurile restrictive impuse în mod samavolnic au constituit o frână în calea autorealizării și autoafirmării în plan socio-cultural a multora dintre deținuții politici și au blocat, în disprețul evidențelor, atâtea energii creatoare, care ar fi putut contribui la realizarea unui climat favorabil și necesar pentru redresarea țării, amenințată acum, de spectrul unui viitor incert și fără speranțe.

Teroarea psihică – alungarea la marginea existenței

La Pitești, teroarea fizică a depășit orice limită, dar teroarea psihică a fost mult mai greu de suportat și a constituit factorul decisiv în prăbușirea multor colegi de suferință. Teroarea psihică a dominat universul nostru psihologic și a generat o stare greu de surprins în cuvinte, o trăire care combina durerea și spaima nedefinite, provocate de iminența unui sfârșit. Înainte de vreme, stare care ne-a sustras circuitului normal al vieții și ne-a proiectat undeva la marginea existenței.

Teroarea psihică continuă, conectată cu diverse tulburări fiziologice, contribuie în mod decisiv la slăbirea rezistenței și la anihilarea mijloacelor de apărare, iar când capacitatea de suportabilitate este depășită, se produce o fisură în continuitatea vieții biologice și psihice, o fragmentare a forului interior, o alterare a stării de conștiință cu modificarea percepției asupra realității și chiar asupra